

MARKOVIČ

LOVEC PŘÍZRAKŮ

Vraždy, které šokovaly republiku

Jiří Markovič, Viktorín Šulc

MARKOVIČ

LOVEC PŘÍZRAKŮ

Vraždy, které šokovaly republiku

Jiří Markovič prochází Konviktskou ulicí kolem budovy, kde kdysi sídlila pražská mordparta. Vzpomínky jen víří, právě tady řešil případy, o kterých vypráví naše kniha.

MARKOVIČ

LOVEC PŘÍZRAKŮ

Vraždy, které šokovaly republiku

Jiří Markovič, Viktorín Šulc

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Copyright © Jiří Markovič, Viktorín Šulc, 2008, 2014, 2020, 2023, 2024

Photos and copy photos © Vlasta Luřanská, 2008, 2014, 2020, 2023, 2024

Cover art © Lukáš Tuma, 2024

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2008, 2014, 2020, 2023, 2024

ISBN 978-80-278-0176-3 (print)

ISBN 978-80-278-1401-5 (pdf)

ISBN 978-80-278-1402-2 (e-Pub)

ISBN 978-80-278-1403-9 (mobi)

Věnování

Tuto knihu věnuji své milované manželce Evě, která mě provází většinu mého života, třebaže to se mnou občas nemá lehké. Knihu dále věnuji našim dětem Monice a Jirkovi, kterým jsem se kvůli práci nemohl věnovat tak, jak bychom si asi všichni přáli.

Jiří Markovič

I. Záhada Prokopského údolí	9
II. Vražda pro jedenáct korun	45
III. Dělej, že si mrtvá!	77
IV. Případ z pitavalu	111
V. Kráska v bílém	145
VI. Krvavé kočky	189
VII. Holky pod kytky	237
VIII. Příběh mikulášské noci	293
IX. S tváří dítěte	331
X. Copak jsem nějaký vrahoun?	403
Poděkování	465

I. ZÁHADA PROKOPSKÉHO ÚDOLÍ

Na jinonickém hřbitově probíhal toho dne pohřeb místního holiče Hettnera. Smuteční tóny provázely rakev vynášenou z kostelíka svatého Vavřince.

Jen málo lidí, kteří se přišli rozloučit s nebožtíkem, zahlédlo, jak kolem nízké hřbitovní zdi prochází, směrem k blízkému lesíku Punčocha, dvojice třináctiletých děvčat.

Byli to poslední svědkové, kteří viděli Janu Unčovskou a Jarmilu Kamenovovou na živu...

Kromě vraha.

Psalo se pondělí 8. července 1968.

Léto bylo horké počasím, ale taky politikou. Před dvanácti dny vyšel v tisku elektrizující text *Dva tisíce slov*. Neshody mezi Československem a ostatními zeměmi Varšavské smlouvy nabývaly na zlověstných obrátkách.

Takzvaný obrodný proces, vítaný, ale v podstatě naivní dubčevský pokus o socialismus s lidskou tváří, měl před sebou už jen pár týdnů trvání. A jen málokdo tušil, že v poslední srpnové dekádě přijede na hlavních sovětských tanků dlouhá, více než dvě desetiletí trvající okupace, nazývaná typicky normalizačním slovníkem jako *dočasná...*

Jenomže pokud jste rodič třináctileté, jinak svědomité a poslušné dcery, která se navzdory přibývajícímu večeru pořád nevrací z koupaliště, vykašlete se zvysoka na politiku a začnete se po holce shánět!

A jelikož se ztratila děvčata dvě, paralelní pátrání se brzy slila v jedno. Matky pohřešovaných Jany a Jarmily nejprve obešly místní omladinu. Výsledek byl znepokojivý – nikdo z kamarádů dnes odpoledne v Prokopském údolí na koupališti ani jednu z dívek neviděl!

Pracovníci místní Veřejné bezpečnosti se zachovali profesionálně, možná až příliš profesionálně: Odmítli – prozatím – vyhlásit pátrací akci jenom proto, že si dvě puberťačky v horkém prázdninovém dni protáhly večerku.

Zkušenosti policistům napovídaly, že většina podobných „zmizení“ končí pokorným návratem s výmluvami, sližičkami nebo prosíkem, občas i nějakou tou úhonou na panenském pelu. To přece každý ví, že teplé noci kladou dívčí poctivosti všelijaké nástrahy. Takový je už holt život – bez ohledu na střídající se politické režimy či beztak již velké penzum rodičovských starostí...

Jenomže tohle byl – dvojnásob bohužel – jiný případ!

Po desáté hodině večerní, už za hluboké tmy (tzv. letní čas prodlužující den o šedesát minut, naposledy aplikovaný za druhé světové války, upadl tehdy v hluboké zapomnění úřadů i lidí) začala neoficiální pátrací akce místních občanů.

Hledání se logicky zaměřilo na jedinou cestu, která ke koupališti vedla: Tedy kolem hřbitova, pak zvolna dolů mezi poli a loukami, až k rychlému srázu u lesíku Punčocha (správně „V Punčoše“, ale mezi lidmi se vžilo spíš první jméno) s vyšlapanou strmou cestičkou do skalnatého Prokopského údolí, které protíná kolej železniční trati Praha–Rudná.

V této fázi se už můžeme opírat o výpovědi svědků.

Miroslav Bartáček (nar. 1949): „Prohledávali jsme všechna křová a tmavá místa cestou k lesu, ale marně. Syn pana Unčovského už zklamaně říkal, že tu holky nejsou, to bysme je přece museli vidět, že půjdeme domů... V duchu jsem s ním souhlasil, ale pan Unčovský řekl, že se podívá ještě do křoví přes cestu u Punčochy. Skutečně do

těch míst s panem Škardou odešli. Bylo čtvrt hodiny po třiadvacáté hodině. To vím přesně, poněvadž jsem se podíval na hodinky.“

Rezignující nádech Bartáčkovy výpovědi nabírá vzápětí na dramatickosti.

„Najednou počal pan Unčovský hrozně křičet: *Jéžíšmarjá, jsou tu obě! Ale nejsou na živu!* Všichni jsme tam běželi... Když jsme doběhli na místo, spatřil jsem pana Unčovského, jak klečí na zemi na kolenou, v místech, kde ležela jeho dcera. Rval zoufalstvím rukama trávu a křičel: *Chudinka moje malá!*“

Stejná pasáž v podání nešťastného pana Unčovského je v zaprotokolované podobě o poznání strídmější. Tím není řečeno, že by hrůzy obsahovala méně.

Rudolf Unčovský (nar. 1914): „Na jednom místě je v pomyslné stěně hustého lesa otvor. Ale tudy nikdo nechodí, sráz je strmý tak, že neumožňuje chůzi, jedině nebezpečný skok do víc jak metrové hloubky. Přesto jsem otvorem posvítíl dolů a viděl jsem ve světle elektrické svítilny, ve vzdálenosti asi deseti metrů, ležet světlé předměty. Oklikou jsem k nim sestoupil a rychle šel blíž... Ve světle jsem rozpoznal, že jde o lidská těla a počal jsem volat: *Jsou tady a jsou zabity!*“

Zoufalý otec se nemýlil.

Přivolaný lékař konstatoval v obou případech smrt, jako velmi pravděpodobnou příčinu smrti označil vnitřní zranění po zásahu střelnou zbraní do životně důležitých míst. Místo tragického nálezu zajistila jinonická Veřejná bezpečnost.

Dorazila samozřejmě taky výjezdová skupina mordparty, tj. vyšetřovatel, operativci a technik pro zajištění stop. Ale vzhledem k noční hodině a těžké přístupnosti terénu odložili kriminalisté ohledání místa činu a jeho širšího okolí na ranní hodiny.

Prostor cesty kolem lesíku Punčocha zůstal po zbytek noci neprodyšně střežený.

Neprodyšně střežený...

„Jestli jsme se báli, že se vrah vrátí na místo činu a bude manipulovat s důkazy?“ usmívala se po více než třiceti letech někdejší kriminalistická hvězda, emeritní vyšetřovatel major Jaroslav Zahrádka, svým způsobem žijící legenda.

V první půli devadesátých let minulého století hojně navštěvoval smíchovské a vinohradské hospůdky. Nad půllitrem dobrého piva nebo nad panákem vodky – Jaroušek měl obdivuhodný *splávek*, stejně tak dobře mu chutnalo i jídlo – se nikdy nedal dlouho pobízet k oživení svých profesionálních vzpomínek.

Vždycky se našlo dost posluchačů, kteří starému pánovi, lidsky laskavému, nikoli sentimentálnímu vypravěči o někdejších pražských mordech, doslova viseli na rtech. Případ dvojnásobné vraždy v Prokopském údolí nebyl výjimkou.

„Ne. To jsme se teda nebáli. Protože takovou koninu – sice zajímavou, ale koninu – může vymyslet jedině novinář nebo spisovatel detektivek! Skutečnej život, i ten u mordparty, je totiž mnohem fádňější!“

Zdalo se, že humorný nadhled z majora Zahrádky na chvíli vyprchal. Jako by se mu vracely vzpomínky na místo činu. Nebo – ještě spíš – na týdny a měsíce usilovného, nicméně jalového pátrání, které následovaly. A také na chyby, kterých se kriminalisté tenkrát nevyvarovali.

„Místo jsme hlídali z obav, aby procesí jinonických zvědavců nepošlapalo a neponičilo stopy. U lesíka Punčocha se střílelo, proto bylo jasné, že správně zajištěná poloha každé nábojnice nebo projektilu bude mít velkou cenu!“

Politické uvolnění šedesátých let přiválo na stránky novin i věci dlouhou dobu nevídané, ideově nevhodné, ba přímo zakázané... Mimo jiné horoskopy.

Velké popularitě se tehdy těšil hvězdopravec Hřebačka. Na stránkách čerstvě obnoveného, trampsky zaměřeného týdeníku *AHOJ!*

vycházely jeho předpovědi pro každé hvězdné znamení. Čtenáři, ať už Panny, Štíři, nebo Střelci, brali předpovězený osud pro příštích sedm dní *vážně, ale převážně nevážně* – nicméně málokdo to dokázal ignorovat.

Četly ahojácké horoskopy také Jarmila s Janou?

Nejspíš ano, ale tu drsnou a holou pravdu pro druhý červencový pondělek, poslední den svého krátkého života, by tam stejně nenasly.

Smrt dvou mladých dívek šokovala celou republiku. Prázdniny neprázdniny, informace o případu se rovněž těšily mimořádnému zájmu obyvatelstva. Střídmé seriózní poznatky střídaly o poznání zajímavější dohady a fámy, zrna pravdy i výmyslů byla semleta až na prach.

Bohužel pana Hřebačku ani žádného jiného věštce nenapadlo vyzkoumat, v jaké konjunktře hvězdných sil se nachází člověk, který do případu vraždy v Prokopském údolí zasáhne v budoucnu tak výrazně.

Člověk jménem Jiří Markovič, muž, jehož profesionálním a životním vzpomínkám je věnována celá tato kniha.

„Jako policista jsem pracoval od roku 1966. V době dvojnásobné vraždy v takzvaném Prokopáku jsem byl už rok ženatý a pracoval jsem v Praze. Musím říci, že o případ – přestože ho tehdy byly plné noviny – jsem se moc nezajímal. V mé náplni práce coby obvodního vyšetřovatele z Prahy 10 se ponejvíc střídaly pracovní úrazy a zanedbání povinné výživy.“

To opravdu nezní moc dramaticky!

Oč lépe by se četlo, jak novic kriminalistiky Markovič v ústraní analyzoval každou novou stopu a tajně snil, jak jednou celou kauzu objasní...

„To vás teda musím zklamat,“ směje se nahlas Markovič. „Vždyť já si dlouhou dobu myslel, že k vraždě došlo na Prokopově náměstí na Žižkově!“

Ach jo... S některými hrdiny v knihách literatury faktu jsou vážně potíže.

„Se mnou byly vždycky potíže! V létě 1968 jsem byl pár měsíců vyšetřovatelem. Moc jsem si toho vážil, třeba i kvůli zkušenosti, kterou jsem získal ve Zlatých Horách, kde jsem začínal sloužit: Přišel k nám jednou okresní vyšetřovák z Bruntálu – a všichni, včetně náčelníka, jsme stáli v pozoru! Byla to pro nás pocta, ale taky důvod k obavám, ke zpytování svědomí, jestli jsme někde něco neprošvihli.

Ale zpět k mým pražským potížím. Velel nám jistý poručík Jedlička, správný chlap. Zasedl si ovšem na mě kvůli – poměrně častým – pozdním příchodům do práce. Trestal mne za to, sice ne nějak drakonicky, ale musel jsem si minutová opoždění nadělávat hodinami přesčas. Tenkrát byla volná jen každá druhá sobota – a to byly přesně dny, kdy jsem byl nucen odkroutit si svoje tresty.

Jednou si mě Jedlička šeredně vychutnal: Ani přes sprint za tramvají jsem nestihl přijít včas do práce. Náčelníkovi jsem se omluvil a příští sobotu šel bez řeči makat. Nechal mě dělat celé dopoledne, a pak se mne se špatně tajenou škodolibostí zeptal – proč jsem dopoledne v práci, když mám volno? Že mě přeče za nic nepotrestal!“

To jsou tedy historky! Jak je jenom nazvat?

Nepříliš hrdinské začátky tuctového vyšetřovatele Markoviče? Každopádně: Maršálská hůl je zatím uložena hluboko v torně.

Je úterý 9. července 1968.

Zrodil se případ, který se neodmyslitelně zařadí mezi velké kauzy české kriminalistické historie. Bude ještě po letech přetřásán odborníky, novináři i laickou veřejností, samozřejmě a především vzhledem k tomu, že v pomyslné kolonce jména vraha dlouho zůstane napsáno:

PACHATEL NEZNÁMÝ.

To ale muži svědomitě se pachtící kolem jinonického lesíku Punčocha zatím nemohou vědět.

Protokol ohledání místa činu uvádí jako okamžik zahájení pá-
tou hodinu ranní, tato práce bude skončena v 10:00. Další skupina
už operativně vyslýchá svědky, muži zákona nechybí ani na pitvě
v Ústavu soudního lékařství ve Studničkově ulici.

Leč po pořádku.

Fotografická dokumentace zachycuje lesík Punčocha v pohledu
od Jinonic i opačně. Náhorní plošina s vysokou trávou a kytkami,
ukončená už svažujícím se lesem, louky částečně rozdělené nepravi-
delným pásem keřů. Na dalších stránkách vidíme skalnatý sráz nad
údolím s železniční dráhou a koupalištěm těsně pod strání.

Letní idyla na fotkách, třebas jen zdánlivá, každopádně naruše-
ná vzdálenými postavičkami v uniformách Veřejné bezpečnosti, je
vzápětí střídána krvavou podívanou.

Místo nálezu obou dívek je vzdáleno zhruba šest stovek metrů od
venkovní zdi hřbitova. Jana Unčovská leží natažená na zádech, se
zakrváceným obličejem, pravou ruku pod hlavou, levou polosvis-
le od těla. Vysoko vyhrnuté letní šaty umožňují pohled na průstřel
hrudníku. Na pravé noze chybí mrtvole stěvíc.

U nohou Unčovské leží napolo příčně Jarmila Kamenovová. Její
oblečení je komplikovanější: dlouhé kostičkované kalhoty na pásek,
slabě proužkovaná košile s dlouhými rukávy. Zato chybí obě boty.
Pozice mrtvoly je na břicho, obě ruce nataženy přes hlavu v pozici
plavce skákajícího šipku do vody. Také košile Kamenovové je vy-
soko vyhrnutá...

Popsaný stav oděvu obou obětí ovšem není následkem nějaké
zvrhlé, sexuálně zaměřené manipulace vraha s těly dívek, spod-
ní prádlo – tedy podprsenka a kalhotky – zůstaly nedotčeny. Což
v podstatě vylučuje i znásilnění krátce před smrtí.

Skutečnou příčinou částečného obnažení mrtvol je prozaický fakt,
že vrah musel obě těla táhnout po zemi (jak svědčí výmluvně nata-
žené ruce Kamenovové) na hranici Punčochy, zbytek dokonal pád
z výšky srázu na lesní půdu.

S každou další stopou, s každým dalším poznatkem je zřejmé, že poloha obou mrtvých dívek je *místo nálezu*.

A kde je tedy *místo činu*?

Trasologická stopa po vlečení těl v trávě začíná u tenkého akátového stromku, jen pár metrů od lesa, v blízkosti příchozí pěšinky od hřbitova. Jsou tu střely, nábojnice, je tu kaluž krve, malé krevní kapky a otěry. Během tažení těl po zemi zřejmě spadly mrtvým dívkám boty. Vrah se pro ně vrátil, nic nemělo poutat pozornost k možné tragédii.

Obuv Kamenovové ještě pečlivě schoval do křoví, střevíc Unčovské volně pohodil nedaleko obou mrtvol.

Časový tlak? Hrůza z toho, co udělal?

Každopádně: Toužebné vrahovo přání zmizet rychle a hlavně nepozorovaně z místa činu bylo korunováno úspěchem.

Protokol o pitvě těla **Jarmily Kamenovové** nese datum 9. července 1968. Práce soudních lékařů – skutečných kapacit v oboru, profesora MUDr. Jaromíra Tesaře – a dále MUDr. Františka Nádvorníka započala v devět hodin ráno.

Výška: 166 cm.

Váha: 53 kg.

Doba smrti: mezi 14. až 18. hodinou odpolední.

Jako **příčinu smrti** soudní lékaři určili zakrvácení dutiny hrudní při střelné ráně obou plic a srdce, další dva projektily zasáhly hrudník a mozek.

O hodinu později otevírají nástroje lékařů tělo nebohé **Jany Unčovské**.

Výška: 168 cm.

Váha: 65 kg.

Doba smrti: totožná s případem Kamenovové.

Příčinou smrti bylo zakrvácení levé poloviny dutiny hrudní a dutiny břišní při střelné ráně levé plíce a jater, dále pohmoždění mozku

při průstřelu hlavy. Unčovskou zasáhl ještě jeden projektil. Průstřelem levého boku ovšem nedošlo ke zranění důležitých orgánů v těle poškozené.

Celkem tedy šest ran, z toho pět smrtelných. Další, minimálně jedna, letěla mimo cíl a zasáhla peň akátového stromku poblíž nálezu nábojnic a kaluže krve.

Shrňme tedy zjištěné údaje, podpořené nálezy nábojnic a balistickým předpokladem dráhy střel:

Prvními projektily vystřelenými podle všeho z pistole ČZ – vzor 50, ráže 7,65 mm, zasáhl pachatel dívky ze střední vzdálenosti, v okamžiku kdy stál nedaleko polní stezky. Každá z obětí pak dostala zblízka ještě jednu ránu do hlavy. Po činu pachatel odtáhl těla k lesnímu svahu vroubenému hustým akátovým porostem a zde je na příhodném místě terénu svalil dolů ve snaze oddálit nález mrtvých dívek a tím i vyšetřování vraždy.

A jak vypadá časový snímek tragického dne 8. července 1968 z hlediska pohybu obětí?

Jednou větou řečeno – *takové fádňní prázdninové odpoledne před dvojnásobnou vraždou...*

14:30 hod. Do bytu Unčovských přichází Jarmila Kamenová. Krátce po tom oznamuje Jana matce, že se půjdou podívat, jak to vypadá na koupališti v Prokopském údolí.

14:45 Obě děvčata odcházejí směrem ke koupališti. Což znamená, že musejí projít celou obcí: Nejprve ulicí Mezi Lány, kde má i Jarmila bydliště, dále kolem kina a školy, teď v létě samozřejmě zavřené, na jinonické náměstí, potom ke kostelu a hřbitovu. To je logická a v podstatě jediná možná cesta, aby se dostaly na polní pěšinu k lesíku Punčocha, vzdálenému zhruba 25 až 30 minut běžné chůze.

14:55 Na místním hřbitově probíhá pohřeb místního holiče Josefa Hettnera. Několik lidí spěchajících k obřadu vidí dívky, procházející jinonickým náměstím.

15:00 Ladislav Vojtěch (nar. 1908) vypověděl do protokolu jako svědek: „Byl jsem na hřbitově, ještě než začal pohřeb pana Hettnera. Zaléval jsem kytky na našem rodinném hrobě, omýval jsem náhrobek a podobně... Náhodným pohledem přes zeď jsem si všiml, že kolem hřbitova procházejí směrem ven z obce dvě dívky. Znal jsem je od vidění, víc tu malou Kamenovovou. Právě v tu chvíli zazněly tóny smuteční hudby, to jak z kostela vynášeli Hettnerovu rakev. Zvuky kapely na chvíli upoutaly pozornost obou dívek, zběžně se podívaly směrem, odkud hudba zazněla... Ale pořád pokračovaly v chůzi. Pokud jsem viděl na cestu, nikdo za nimi nešel.“

Tuto výpověď nepřímo potvrdil Vojtěchův souseď z ulice Pod Vavřincem, stejně starý Antonín Altmann, rovněž účastník Hettnerova pohřbu. Dívky šly v poklidu, samy, nikdo je nesledoval, natož obtěžoval.

15:15 (?) Zhruba v tuto dobu, pokud tempo Jany a Jarmily zůstalo i nadále stejné, musely dívky dojít k osudnému místu u lesíka Punčocha.

Podle všeho musel vrah na cestě ke koupališti čekat – buď na náhodnou oběť, nebo konkrétně na Janu s Jarmilou – popřípadě přicházel v protisměru, tedy od údolí.

Pánové Altmann a Vojtěch jsou posledními, koho se kriminalistům podařilo zjistit jako svědky, kteří na vlastní oči viděli dívky ještě živé. Další protokoly z hlediska časového snímku už byly audiálního charakteru:

Na poli, vrstevnicově nad místem činu, opravoval 8. července odpoledne svůj traktor svědek Suchý. V časovém rozmezí **14:30 až 15:45** hodin zaslechl směrem od údolí střelbu. Jednalo se prý o dvě skupiny výstřelů, z nichž v první bylo výstřelů více, snad čtyři nebo pět. Druhá série čítala výstřely tři.

Další svědek doplnil, že v první sérii zněly výstřely bezprostředně po sobě, další dva až tři měly mezi sebou časovou prodlevu. Což korespondovalo s další svědeckou výpovědí, jejíž autor upřesnil, že

celá střelba netrvala déle než jednu minutu, jednalo se o šest až osm ran v několika intervalech.

Kulisa starých Jinonic má dodnes příjemný venkovský a přírodní charakter. V šedesátých letech pak byla doslova venkovská. Však také k operativně vyslychaným svědkům patřila rustikální postava stařeny Mareškové pasoucí každý den navečer poblíž cesty k Puncošě dvě krávy a dvě kozy.

Babka měla dokonalý přehled o omladině vracející se z koupaliště, stejně jako o randících párech toužících po samotě mezi rozeklanými výběžky skal. Bohužel v kauze samotné zůstal pozorovací talent Mareškové nevytěžen, vše důležité se odehrálo v odpoledních hodinách.

K tehdejší jinonické atmosféře musíme dodat, že v lese se často pytláčilo, a to nikoliv jen oky nebo nástrahami. V údolních skalách si zas rádi zastríleli vojáci ze zdejšího, rádoby utajovaného útvaru, stejně jako amatérští milovníci palných zbraní.

Zkrátka a dobře – zvuky střelby tu nebyly ničím mimořádným.

Zato dvojnásobná vražda nezletilých školaček rozhodně ano!

A co motiv zločinu?

Lze se jeho pomocí dostat blíže k pachateli?

Rozvířené veřejné mínění se nakonec ustálilo na předpokladu, který přežil plný tucet let. Dívky měl mít na svědomí nejspíš nějaký nadržený ruský voják, snad zběh, který utekl z nedávného mezinárodního armádního cvičení Šumava.

Taky se mluvilo o sovětských výsadkářích, kteří v lese nebo ve skalách schovávali balíky se zbraněmi a municí. Dívky je náhodně překvapily a musely zemřít jako nebezpečné svědkyně strategicky důležitého tajemství.

Nešlo o hospodské bláboly.

Zaprvé: Pamětníci si jistě vzpomenou, že sovětská *armija* se tehdy k odjezdu ze cvičení Šumava moc neměla, stále ne a ne opustit

území Československa – místo 30. června odjely poslední tanky teprve 3. srpna.

Zadruhé: Vraždy a další trestné činy spáchané vojáky či zběhy z řad armády SSSR byly po srpnu 1968 pečlivě ututlávány. Nicméně nepatřily k ničemu výjimečnému. Červenec tedy klidně mohl být jakousi přehrou budoucích zločinů.

Cenzura novin měla tehdy v osmašedesátém nulovou moc. Sdělovací prostředky se proto mohly případu dvojnásobné vraždy náležitě věnovat, včetně úvah, kterými se novináři rádi pasovali do role detektivů-amatérů. Jak už se tak stává, čím méně informací, tím vzrušivější dedukce.

O mnoho líp na tom nebyli ani kriminalisté z profese. Neměli doslova z čeho vařit. Přesně řečeno, tři teoretické verze o možném pachateli a jeho motivu představovaly zatraceně malý počinek:

I. Pachatele je třeba hledat v okruhu známých obou zavražděných dívek.

II. Vrahem byl duševně nemocný jedinec nebo sadista, který mohl poblíž lesíku číhat na libovolnou oběť. Nedaleko místa činu projíždějí vlaky na trati Smíchov–Rudná. Pro odvážnějšího člověka, schopného třeba naskočit za jízdy na stupátka nákladního vagonu, to představovalo dobrou šanci nepozorovaného příchodu i odchodu.

III. Jana s Jarmilou náhodně vyrušily pachatele při nějaké jiné trestné činnosti. Mohlo by jít též o jedince s mimořádným vztahem a zájmem o střelné zbraně.

Dejme znovu zaznít vzpomínkám majora Zahradky:

„Dívky si nesly na koupaliště tranzistorové rádio Panasonic. Pokud si dobře vzpomínám, patřilo Kamenovové. Ale nikde jsme ho nenašli, vrah rádio po činu pravděpodobně odnesl. Ale loupežný motiv dvojnásobné vraždy kvůli tranzistoráku, byť zahraniční výroby, nám připadal hodně přitažený za vlasy! Navíc Unčovské zůstaly na ruku hodinky i prstýnek...

Co se týče oněch tří stanovených verzí, tak *jednička* moc slibně nevypadala. V rodinném okruhu každé z dívek žádné problémy nebyly, naopak šlo o harmonické příbuzenské vztahy. A co nějaký zamilovaný spolužák? Nebo rovnou milenec?“

Tady se podle Zahrádkových vzpomínek setkávali kriminalisté – asi logicky – u rodičů s nepochopením, někdy až rozhořčeným odmítáním:

Přeskočilo vám, chlapi? Zbláznili jste se? Vždyť naši Janičce (Jarmilce) nebylo ještě ani třináct!

Jenomže zbožná rodičovská přání a realita se nemusejí vždy vzorně překrývat. „Nechci roztahávat nějaké intimnosti,“ krčil vypravěč Zahrádka rameny. „My jsme totiž od soudních lékařů věděli, že ani jedno ze zastřelených děvčat už pár měsíců nebylo pannou. Takže jsme nad verzi vraždy z nenávisti nebo žárlivosti nemohli jen tak mávnout rukou.“

O milenci ze sousedství by se mezi lidmi dávno vědělo, Jinonice nebyly nic jiného než vesnice na okraji Prahy. Na spolužáky obětí jsme se zaměřili jen běžně... Mnohem důkladněji jsme si posvítili na vojáky z nedaleké posádky. Mezi děvčaty z Jinonic a základňky existovala důkladná družba, ne, že ne! A vojcové také měli ke střelné zbrani blíž než nějaký usmrkánek ze základní školy. Pátrali jsme, pátrali – a zjistili jsme dva vojáky, kteří měli o Janu a Jarmilu největší zájem. Ovšem v souvislosti s vraždou měli alibi, zhola nic nám na ně nevycházelo.

Druhá verze – sadista – znamenala obvyklou rutinu, přesně řečeno prověrku alibi všech známých firem, to jest evidovaných deviantů a občasných pacientů psychiatrických léčeben. I tady jsme skončili nulovým výsledkem...“

A verze číslo tři?

Jestliže Jarda Zahrádka, dobrý člověk a skvělý kriminalista, uměl sebe i své kolegy za detektivní úspěchy pochválit, pak ani v sebekritice si nebral servítky.

„Třetí verze? Milovníci střelných zbraní? Tak tam jsme to s Gustou Tůmou, mým tehdejší kolegou z kriminálky – slušně řečeno – posrali.“

Do policejního hledáčku se už 9. července 1968, tedy den po vraždě, dostala osoba teprve devatenáctiletého Františka Zenkra, tehdy bydličního v nedalekých Hlubočepích.

Není bez zajímavosti, že mladíka jmenovitě zmínila ve své výpovědi pasačka Marešková. Podle ní byl Zenker u lesíku Punčocha pečený, vařený. A navíc *divně kouká*... Zenker se zas na oplátku vyjádřil, že mu Marešková připadá jako *šáhnutá*. Běžná averze dvou generací? Nepochybně.

K Zenkrovu vytipování měli ovšem kriminalisté daleko pádnější indicie:

Před časem na něho podali oznámení na Veřejné bezpečnosti po starší manželé, kteří si udělali do Prokopského údolí výlet. Roztáhli si na trávě deku, poleželi na sluníčku, posvačili... Pak se u nich objevil Zenker. Něco mu přelítlo přes nos, pro nic za nic vyprovokoval ústní konflikt, v jehož závěru vyhrožoval manželům svou vzduchovou pistolí. Navíc před časem prý sháněl pistoli skutečnou!

Domovní prohlídka, zaměřená především na nelegálně drženou střelnou zbraň, skončila v červenci 1968 bezvýsledně. Po celou dobu se mladík choval klidně, dalo by se říct sebevědomě. V tomhle už měli detektivové svoje zkušenosti... Pokud si Zenker nějakou pistoli schoval, tak doma nejspíš ne. Snad někde v lese? Nebo ve skalách?

A co jeho alibi na kritickou dobu?

„Pracuju v hlubočepské keramičce, domů jsem přišel ze směny krátce před patnáctou hodinou. Zdržel jsem se asi půl hodiny a pak jsem šel na návštěvu ke kamarádovi Narcisovi Maršálkovi, který bydlí v Jinonicích. Šel jsem zkratkou přes Novou Ves, přes třešňovku, dále lesem... K Maršálkovi jsem dorazil nejpozději v půl páté odpoledne.“

Narcis, kamarád s mimořádně poetickým jménem, Františkovi výpověď potvrdil. Nikoliv ovšem jeho sestra Marcela, která vypověděla, že Zenker k nim 8. července skutečně dorazil – jenomže až pozdě večer.

Zenker ovšem zůstal pevný:

„Pokud Marcela Maršálková tvrdí, že jsem k nim přišel až v devět hodin navečer, můžu k tomu uvést, že si to spletla s nedělí, kdy jsem k nim skutečně v tuto dobu přišel. Já osobně trvám na tom, co jsem vypověděl.“

Dne 12. července 1968 vypovídal Zenker znovu, mimo jiné také k incidentu s manželi na výletě: „Naštvali mě. Nerad jsem jim zakopl o deku a oni na mě hned začali rvát.“ Na jiném místě protokolu uvedl: „Střelbu v Prokopském údolí už ani neregistruju. Střílí hlavně strážáci ve vojenském objektu.“

K předloženým civilním snímkům Jany Unčovské a Jarmily Kamenovové Zenker řekl:

„Neznám je. Vůbec je neznám, a to ani podle vidění, ani podle jména.“

V tu chvíli už František Zenker podruhé lhal, aniž by ho kriminalisté dokázali skřípnout!

Poprvé nemluvil pravdu s hodinou pondělního příchodu k Maršálkovi, podruhé v souvislosti s totožností mrtvých dívek. Musel je minimálně znát z místního koupaliště. O víkendu, který předcházel vraždě, ležel na dece jen nedaleko skupinky lidí, kam patřila i Jana a Jarmila. Koho jiného si asi tak lelující mladý mužský může všimnout, když ne holek v plavkách?

„Gusta Tůma měl úžasný čuch na lidi. Tenkrát mi ale řekl, že k tomuhle mordu mu Zenker jako možný pachatel nepasuje,“ konstatoval po letech smutně major Zahrádka.

Dne 8. listopadu 1968 přerušil vyšetřovatel stíhání neznámého pachatele. Z dvojnásobné vraždy v Prokopském údolí se stal takzvaný pomník.

„Doba byla proti nám,“ vzpomínal Zahrádka. „Politické uvolnění si leckdo vykládal po svém, občané nechtěli mít s esenbákama moc společného. A pak přijeli Rusáci, vypukl ještě větší zmatek, napadly nové případy...“

Františka Zenkra si pozvala kriminálka – kromě jiných podezřelých – ještě na jaře 1969. Ale to už se v podstatě jednalo o formální výsledky.

Takže pomník.

Dejme opět slovo vyšetřovateli Markovičovi.

„Jardu Zahrádku – asi jako všichni, kdo ho poznali – jsem měl moc rád. Byl to Pan Vyšetřovatel, hodně jsem se od něho naučil a vždycky se k tomu budu hlásit. Ale protože nemá cenu lakovat všechno do růžova, nebudu ani zastírat, že Zahrádka z případu *Prokopské údolí* po relativně krátké době vycouval.

Ať už to bylo z pocitu kriminalistické marnosti, nebo naopak z kalkulace, že objasnění kauzy slibuje po služební linii spíš problémy než uznání... Vždyť se dlouhou dobu předpokládalo, že ta děvčata zastřelil nějaký ruský voják! Tak či tak, Jarda Zahrádka z případu vycouval, až mu to tenkrát měli někteří chlapi z mordparty za zlé.

Případ tak převzal Karel Kalivoda, v našich kruzích přezdíváný *Starej Kalivoda*, poněvadž později do sboru nastoupil i jeho syn, rovněž Karel, který to taky dotáhl daleko.“

Jiří Markovič otevírá složku k případu a ukazuje několik zažloutlých článků.

„Do doby, než jsem oficiálně převzal vyšetřovací spis já, scházelo ještě hezkých pár let. Ale bude možná užitečné připomenout si atmosféru kolem případu z novinových a časopiseckých článků.“

První zprávu o případu přinesl tisk 10. července 1968, články vycházely z tiskové relace ministerstva vnitra.

Pod titulkem *VRAŽDA BEZ OBDOBY* přineslo *Svobodné slovo* civilní fotografie obou obětí, informovalo o průběhu osudného

dne, o pátrání rodiny a občanů po pohřešovaných, které skončilo u lesíku Punčocha. Článek *Lidové demokracie* **VRAŽDA DVOU DĚVČÁTEK V PRAZE** rovněž otiskl snímky obětí, stejně jako *Svobodné slovo* zkomolil jméno Jany Unčovské na Annu. Popisem oblečení dívek a žádostí vůči veřejnosti o pomoc při pátrání oba texty gradují.

„Mnohem zajímavější – určitě pro tehdejší čtenáře, ale navzdory odstupu let i pro mě – byl článek z týdeníku *Signál*. V čísle 30 ze soboty 27. července 1968 publikoval Ivan Šafhauser reportáž **VRAH PÍŠE OTAZNÍKY**.

Kromě toho, že shrnul všechna známá fakta, nechal k možnému motivu činu vyjádřit psychiatra MUDr. Jaroslava Tůmu, spisovatele a milovníka detektivek Josefa Škvoreckého, ale taky bývalého vrchního inspektora a prvorepublikové eso pražské kriminálky Zdeňka Bubníka,“ listuje Markovič zažloutlou kopií citovaného článku.

Poslužme si krátkou ukázkou.

I po letech slouží ke cti dotázaným respondentům, že zachovali profesionální zdrženlivost a nedali se strhnout k senzačním fabulacím.

Jaroslav Tůma: „Vrah se příliš nesnažil ukrýt své oběti – zřejmě tedy čin nepromýšlel a neplánoval. Tuto teorii můžu ovšem použít jen v případě člověka, který není hodnocen jako duševně nenormální. Uhodnout motiv u duševně nemocného pachatele je ještě ošemetnější. V úvahu by přicházel paranoidní schizofrenik domnívající se, že je pronásledován a ohrožen na životě. Ten pak vraždí – jak se domnívá – v sebeobraně. Anebo těžký sexuální psychopat.“

Josef Škvorecký: „Nestudoval jsem kriminalistickou, ale detektivní literaturu. Už to je veliký rozdíl. Jinými slovy – detektivky píšu, ale nejsem detektiv. Vražda pro zisk? Tak to asi nebylo. Vražda ze žárlivosti? Pravděpodobně ne. Dá se vyloučit i vražda z pomstychtivosti a kvůli kariéře. Zbývá tedy vražda sexuální anebo nemotivovaná. Lze

se tedy domnívat, že jde o zločin nepřipravený, který měl možná svůj začátek v nešťastné náhodě.“

Zdeněk Bubník: „Jsem na rozpacích, co říci. Vždyť o tom případu, až na neslané nemastné zprávy v denním tisku nic nevím a vůbec neznám podrobnosti. Nevím ani, jak místo činu vypadá. Jaký mohl být motiv? Takových motivů připadá v úvahu mnoho a někdy je opravdu pro normálního člověka skoro nepochopitelné, proč lidi vraždí. Často jsou to maličkosti, těžké k uhádnutí. Ale znát motiv není to nejdůležitější. K vypátrání vraha často přispějí až nepatrné maličkosti. A motiv je objasněn teprve odhalením pachatele.“

Vrchní inspektor ve výslužbě dostal v článku více prostoru než jeho oba předchůdci. Na otázku, co by udělal on, kdyby dvojnásobný mord sám vyšetřoval, odpovídá:

„Pravděpodobně totéž, co už uděláno bylo. Pokládám ovšem za velkou chybu, že se dnes v tisku neuveřejňují podrobnosti zločinu, ať už se tak děje z jakýchkoli důvodů. Mohli by se totiž nalézt důležití svědci, kteří si jinak svou důležitost neuvědomují. Mně pomohla objasnit jednu vraždu zveřejněná informace, že oběť – tou dobou ještě neztotožněná – obědvala před smrtí vařenou mrkev!“

Následují pak vzpomínky na některé Bubníkovy případy, zejména na vraždy takzvaně bez motivu.

Článek *VRAH PÍŠE OTAZNÍKY* dále obsahuje mapku Jinonic a lesíku Punčocha se zvýrazněním trasy obou dívek. Najdeme v něm i velmi zajímavou fotografii.

Autor Karel Stránský ji pořídil z úrovně koupaliště. Objektiv jeho fotoaparátu „mimoděk“ zabírá část cihlových šaten a boudičku s občerstvením, neomylně však hledí vysoko vzhůru, až na vrchol skály, přibližně do míst, kde byla těla obou zavražděných dívek nalezena.

Osamělý, masivní keř ve stráni pak grafik pro větší efekt výrazně zakroužkoval:

A pod tímto keřem byla nalezena těla obětí...

Popisek, jak víme, neříká pravdu. Ale autorům rádi odpustíme, článek se čte dobře a fotka nabyla za čtyřicet let cenu dokumentu – koupaliště v Prokopském údolí dávno změnilo podobu, dnes už tam žádné plovárenské šatny nebo stánek s občerstvením nenajdeme. Zbyla jen vodní nádrž, stále se těšící pozornosti domácích i výletníků za letních veder.

Stejně jako tenkrát v létě 1968.

Takže pomník?

Pomník jednou provždy?

Zdalo se, že ano.

Nástup husákovského vedení na jaře 1969 do čela strany a státu znamenal postupné, ale jisté utažení cenzurních šroubů. Spolu s diskusí o věcech veřejných mizely z novin i články, věnované kriminálním případům. Už se zase mělo žít *lépe a radostněji*, v duchu regulovaného soudružského optimismu... Dvojnásobná vražda mladých dívek v Prokopském údolí měla výrazný nádech čehosi nežádoucího.

Uběhlo šest let. Pak ale došlo k události, která z hlediska vyřešení rébusu smrti Jany Unčovské a Jarmily Kamenovové znamenala důležitý obrat.

Neznámý – a dodnes oficiálně nevypátraný – ozbrojený lupič přepadl 8. března 1974 v podvečer poštu v Praze na Těšnově. Odnel si přes čtyřicet tisíc korun (tehdy nadmíru slušné peníze!) a unikl navzdory pronásledování příslušníky Veřejné bezpečnosti, z nichž jednoho, strážmistra Jiřího Velíška, smrtelně poranil.

Dejme zaznít originální vzpomínce emeritního podplukovníka Miroslava Kučery, který tehdy připravil a vystoupil s takzvanou horkou pátrací relací Federální kriminální ústředny na obrazovce Československé televize:

„Pachatel se ve zdejších uličkách zřejmě dobře vyznal. Honička proběhla kolem kavárny a hotelu Opera, ulicí Petruskou až do Biskupské. Tam se střelec a vrah svým pronásledovatelům nadobro ztratil.

Chudák strážmistr Velíšek zůstal ležet nedaleko pošty – a protože život miluje tragikomiku – v sousední ulici našli ležet na dlažbě ještě jednoho muže. Což se už do naší mimořádné pátrací relace *jaksi* nedostalo.

Ten pán se jmenoval Nohejl, byl inženýrem a stal se obětí nikoli střelce, ale oslav Mezinárodního dne žen. Osmého března pil přece na počest takzvaného slabšího pohlaví kdejaký mužský. A pan inženýr si přihnul poněkud přes míru!“

Vražda policisty je zločin, který se neodpouští za žádného režimu. Bezpečnostní aparát rozjel vyšetřování na plné obrátky, akci řídilo federální ministerstvo vnitra.

Všichni muži, kteří měli v evidenci *škraloup*, že v minulosti použili k trestnému činu střelnou zbraň, nebo ji měli nelegálně v držení, museli k výslechu. Lupiči, pytláci i sběratelé armádních trofejí defilovali po služebnách na obvodní i městské úrovni.

Mezi vyslýchanými se 15. března 1974 objevil i František Zenker. V podstatě se jednalo o rutinní zákrok. Jenomže...

Zpracovalo snad léta potlačované špatné svědomí? Nebo se chtěl Zenker předvést v hérostratovském, přesněji řečeno sebezničujícím duchu?

„O Těšnově nic nevím. Zato vím něco o té střelbě v roce 1968 v Prokopském údolí...“

Vzápětí se užaslému kriminalistovi doznal, že Janu Unčovskou a Jarmilu Kamenovovou zastřelil on!

„Stalo se to na desátém pražském obvodu, kde jsem tou dobou pracoval jako vyšetřovatel. Shodou okolností ve vedlejší kanceláři,“ vzpomíná Jiří Markovič. „Zrovna jsem končil případ série šestatřiceti vykradených sklepů a cítil jsem se jako velká hvězda. Když tu náhle, z ničeho nic, vybuchla bomba zvaná Zenker. Doslava bomba!“

Senzační zpráva se okamžitě roznesla ve služebních kruzích. Kolem Zenkra se začalo rojit nemálo funkcionářů, kteří toužili strhnout slávu s objasněním obecně známého pomníku na sebe.

„Chlapi z kriminálky začali slavit. Jasně, na skleničku jsem se stavil i já, ale pořád ve mně hlodaly pochyby. Jako vyšetřovatel jsem vnímal, že není všechno takříkajíc *v cajku*, že všechno stojí na vratkých nožičkách.

Proč? Zenker učinil doznání na několika málo řádcích, podepsal je... Protože ale nebyl řádně obviněn vyšetřovatelem – neměl tím pádem ani přiděleného obhájce – mělo tohle doznání cenu kusu papíru. Nic víc.

Doznání nebylo kvalitní ani vzhledem ke své stručnosti. Šlo sice o deklaraci spontánního vnímání viny za smrt dvou lidí, ale bez potřebných detailů, na kterých by šlo stavět i potom, co obviněný svou výpověď odvolá!

Přemlouval jsem kolegy operativce, ať Zenkra ještě vyslechne vyšetřovatel. Nechtěli. Přemlouval jsem je, ať teda aspoň vyrazíme do terénu a zkusíme podle Zenkrovy výpovědi najít vražednou zbraň... Hned bude jasnější, do jaké míry mluví pravdu, nebo ne!

Ale neuspěl jsem, prý počkáme do zítřka. Rozjaření bylo velké a oslava měla přednost.“

Příští den začala rekonstrukce. Vedl ji už zmiňovaný Karel Kalivoda ze Správy hlavního města Prahy.

Měl od začátku pech. Jednak se na místě činu stále motalo příliš mnoho papalášů, zadruhé brzy došlo k patové situaci: Zenker vypovídal, že na přicházející dívky střílel čelem k Prokopskému údolí...

Blbost! okřikli ho kriminalisté.

Prý ať Zenker nevykládá pitomosti, je přece jasně dokázáno, že střely šly v opačném směru, tedy že vrah musel mít Prokopské údolí za zády.

„Paradox!“ glosuje dění s odstupem let Jiří Markovič. „Franta Zenker totiž mluvil pravdu, zmýlená nebyla na jeho straně. Ale ten nečekaný rozpor se mu hodil. Měl celou noc na to, aby si uvědomil, s čím si zahrává, co mu za jeho doznání k dvojnásobné vraždě hrozí.

Teď dostal báječnou možnost zařadit zpátečku: *Že říkám blbosti? Nojo, je to tak... Vždyť já jsem si to doznání vymyslel! Já jsem nikoho nezastřelil!*“

Fiasko. Celá suita, včetně prokurátora, sbalila fidlátka a odjela z Prokopského údolí s nepořízenou.

Nastal čas dalšího výslechu v kanceláři, ale ten už měl krátký, jednoznačný průběh. Zenker si všechno v duchu ujasnil a trval na svém:

„Odvolávám svoje doznání. Orgánové na mne při prvním výslechu neustále naléhali a tvrdili, že mají proti mně důkazy, že jsem se toho činu dopustil. Jelikož jsem viděl bezvýchodnost situace, tak jsem celou věc vzal na sebe. Jelikož mám v místě skutkového děje velmi dobrou znalost terénu, popisoval jsem celou událost tak, jak jsem načerpal vědomost z tehdejšího tisku a od různých svědků... Vraždy jsem se nedopustil a nemám co k případu říci,“ stojí v protokole z 16. března 1974.

Zenker vyklouzl z policejní smyčky i podruhé!

A není bez zajímavosti, že ještě v roce 1974 se z něj stal člen Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti. Za dobrou službu si vysloužil celkem čtyři diplomy. A taky dostal vytoužený zbrojní průkaz, na který si v roce 1977 legálně koupil pistoli.

Později k této epizodě Zenker protokolárně vypoví: „Dobrou práci člena PS VB jsem chtěl odčinit to hrozné, co jsem spáchal.“

Vraťme se k Markovičovu vyprávění.

„Stále jsem pracoval na obvodním úřadě vyšetřování v Praze 10. Převážně jsem měl na starosti majetkovou trestnou činnost, dále

příživnictví, zanedbání rodinné péče, výtržnictví, taky požáry a výbuchy... Sem tam jsem nakoukl do *násilí*, tedy na případy násilné trestné činnosti.

Ale samozřejmě, že to nebyly vraždy, spíš věci podle paragrafu o ublížení na zdraví. Tedy činy, kde hrozila maximální trestní sazba do pěti let nepodmíněně. Někdy jsme rozjeli případy, u kterých se posléze objevily paragrafy s možností trestu vyššího. Pak si případ odebralo *město*, de facto přišli k hotovému spisu. Úplný přeborník byl v tomhle ohledu Ivan Vyleta, ten mi dokonce přebral vraždu!

Vyšetřoval jsem sérii loupežných přepadení v Hostivaři, model byl navlas stejný: Mladé cikánečky sbalily někde v centru nadržného hejla a odvezly ho k sobě domů, do osamělého statku, že si spolu užijou. Svlékly se, vysvlékly hosta... V tu ránu se objevil starší cikán Kandra v roli rozhněvaného otce, za ním popřípadě *oklamání manželé*, dosti solidní bijci Peltrám a Miňuk, ti byli bílí. Obrali sexuchtivého návštěvníka o vše, co mělo cenu, a ještě mu dali pár ran na pamětnou.

Ale jednou to přehnali, oběť se bránila a skončila jim pod rukama mrtvá. Tak jí uřízli hlavu, hodili ji do potoka, tělo zahrabali pod listí poblíž hostivařské přehrady, kde je 14. ledna 1977 objevil jeden náhodný chodec, který venčil psa. Hlavu jsme nikdy nenašli, proud ji zřejmě odnesl do přehradních vod, oběť proto dodnes nemá jméno. Z výpovědi pachatelů a svědků můžeme soudit, že nejspíš šlo o nějakého Itala.

Měli jsme už nějakou dobu podezření na cikány ze statku. Jako první se podřekla devítiletá holka, a pak už to jelo... Všichni dospělí šli sedět, nezletilí putovali do dětských domovů. Statek zůstal zcela prázdný, musel jsem zamknout vrata a klíče od nich odevzdat na národní výbor.

Soud vynesl celkem 92 let trestu nepodmíněně, nejvíc dostal Miňuk, a to dvacet roků. Smál se při rekonstrukci, jak svědčí tehdejší fotografie, smál se taky u soudu. Dodnes jsem přesvědčen, že kdyby si během přelíčení nehrál na kinga, nedostal byl takový flastr.

Jak jsem řekl, případ dokončil Ivan Vyleta. Pro mě to však bylo první vážné nakročení k mordpartě, kam mi s přijetím pomohl JUDr. Pavel Kroulík, pozdější ředitel Středočeského krajského úřadu vyšetřování, dnes státní zástupce. Právě díky Pavlovi jsem se dostal tam, kam mě srdce a pracovní touha táhly – a já mu za to chci na tomto místě poděkovat.“

Kauza Zenker ztroskotala.

Zatímco se papaláši mohli věnovat dalším politickým úkolům, řadovým detektivům nedopřálo fiasko v případě Prokopského údolí klidu.

„Ti chlapi už před sebou pár vrahů viděli. Znali otrlé kriminálníky, zapírající i pod evidentní tíhou důkazů. Stejně jako znali chudáky, které semlel život, vlastní zločin a v neposlední řadě výčitky svědomí,“ konstatuje rezolutně Jiří Markovič. „Přiznávající se Zenker vypovídal až příliš spontánně – to nebyly poskládané vyčteninky z novin, ale jeho vlastní prožitek!“

To, že vyšetřovatel přeruší podle litery trestního řádu stíhání neznámého pachatele, neznamená, že kriminální služba nepátrá dál. Děje se tak s každým pomníkem, ať už cyklicky, nebo v okamžiku, kdy se objeví nová stopa.

A Zenker byl víc než pouhá stopa!

„V roce 1980 jsem už pracoval v hodnosti kapitána jako vyšetřovatel na městě, na odboru obecné kriminality. Chcete-li, v takzvané mordpartě. Nerad bych, aby to vyznělo, že jsem se nudil, že jsem neměl do čeho píchnout... Ale nešlo nevnímat stále pobídky kolegy z operativy Miroslava Píchy. Přesvědčoval mě, ať se znova podívám na kauzu Zenker. Vlastně proč ne?“ krčí rameny Markovič.

Vyšetřovatelka, která ten případ měla v referátu, moc nadšená nebyla. Házela přede mě svazky spisu na stůl, jen to bouchalo a našťvaným tónem mi říkala: Víte, jaká kriminalistická esa s tímhle případem nedokázala pohnout? A vy byste si na to trouflí???

Ale tím jsem si hlavu nelámал. Vždyť na vyšetřovací spis už zase hezkých pár let padal prach, za osm let měla být dvojnásobná vražda v Prokopském údolí promlčena... Když mě Mirek Pícha navíc seznámil, co v poslední době kriminalisté na podezřelého zjistili, už jsem ani moc neváhal. Požádal jsem nadřízeného, aby mně kauzu Zenker dal.“

Stalo se.

Dny dvojnásobného vraha na svobodě se tak začaly rychle krátit.

Z operativního spisu bylo patrné, že František Zenker neměl povahu anetického zabijáka, který smázne člověka jako mouchu. Věděl, že udělal hroznou věc a výčitky jeho svědomí, touha svěřit se aspoň někomu se strašlivým zážitkem v Prokopském údolí byly silnější než jeho opatrnost.

Ještě v červenci 1968, zhruba dva týdny po smrti Jany Unčovské a Jarmily Kamenovové, odcestoval Zenker z Prahy, aby v severočeských Chudeřicích navštívil svou sestru a jejího druha **Josefa Schmidta**. Ten vyzpozoval, že mladík je podivně vystrašený, jako by vystresovaný a že překvapivě často chodí do domovní prádelny:

„V příhodné chvíli jsem si prádelnu prohlédl a ve zdi jsem objevil uvolněnou cihlu. Za ní pak v otvoru ležela pistole. Byla to čezeta padesátka, ráže 7,65 milimetrů. Krátce nato jsme s Frantou Zenkrem seděli v hospodě. Ta pistole mi vrtala v hlavě, začal jsem mu dávat cílené otázky.

Na některé mi Zenker odpověděl nepřímо, někdy jen mlčením. Ale to stačilo, abych pochopil, že pachatelem dvojnásobné vraždy v Prokopském údolí bude asi on! Brzy nato Zenker odjel zpátky do Prahy. Snad dostal strach z toho, že moc mluvil... Po jeho odjezdu jsem se šel podívat do prádelny. Skrýš v otvoru za cihlou byla teď prázdná.“

Svědka se tenkrát se svým podezřením nikomu nesvěřil, natož aby je ohlásil na kriminálce. Ani nemusel, v duchu zákona byl Zenkrovým blízkým příbuzným a oznámením by sobě nebo jemu nepochybně

způsobil újmu. Schmidt promluvil až po letech, před vyšetřovatelem Markovičem. Mezitím se totiž se Zenkrovou sestrou rozvedl a vypovídal už v novém partnerském vztahu – jak ostatně vyplývá i z výpovědi jeho manželky Evy:

„V roce 1972 jsme sledovali televizní pořad, v němž vlak projížděl přes viadukt. Manžel řekl, že mu to připomíná Prokopské údolí, které zná. Že v něm v roce 1968 došlo k dvojnásobné vraždě mladých dívek a že ví, kdo je pachatelem. Šlo prý o jeho bývalého švagra Františka Zenkra. Následně se mi manžel svěřil s tím, že v půli července 1968 ho Zenker navštívil, vyprávěl mi o pistoli, ukryté ve zdi prádelny a také o rozhovoru, který měli spolu se Zenkrem v restauraci.“

Zajímavá byla i výpověď **Márie Szücsové**, někdejší Zenkrovy přítelkyně:

„František mi řekl o vraždě v Prokopském údolí hodně podrobností, k samotné vraždě se ale nikdy nepřiznal. Zato vím, že míval zvláštní chvílky, kdy zůstal sedět a díval se do stolu nebo na strop, celý zarudlý v obličejí. Připadal mi v takových chvílích jako nenormální, tento stav u něj trval třeba dvě hodiny! V tomto stavu také několikrát vstal, otevřel zásuvku u stolu a díval se na pistoli. Několikrát se mě taky zeptal, že by rád věděl, co bych dělala, kdyby ho na nějakou dobu zavřeli.“

Zřejmě nejkompexnější doznání podezřelého muže a z něj vyplývající myšlenkové reflexe obsahuje výpověď **Jarmily Součkové**, která Františka Zenkra poznala krátce před jeho zadržením v listopadu 1980:

„Poslední říjnový den roku jsme sledovali televizní program s kriminální problematikou. Zenker byl v průběhu pořadu značně nervózní, procházel se neustále po místnosti. Mě to rušilo, řekla jsem mu, ať si sedne. On mi na to odpověděl, že se ještě nasedí dost.“

Když jsem se ho zeptala, co udělal, přiznal se mi, že v roce 1968 zastřelil nešťastnou náhodou v Prokopském údolí jednu dívku. Hned na to se před ním objevila její kamarádka. Rovněž tu musel zastřelit,

aby nemohla svědčit. Zenker dále řekl, že mu v té době bylo osmnáct let, že uvažoval jinak než nyní...

Po několika dnech jsme se k tomuto tématu vrátili. Zeptala jsem se ho, jestli dívky zastřelil tou samou zbraní, kterou má teď v držení. Zenker mi odpověděl, že to byla jiná pistole, které se hned po vraždě zbavil.“

Markovič spolu s kolegy prošli trasu od někdejšího mladíkova bydliště až na místo činu. Získaný časový údaj rozhodně nevyvrátil, že by Zenker vraždu nedokázal *stihnout*...

„A to jsme ještě nevyužili zkratku, kterou dobře znali všichni místní! Navíc obrátil i svědek Maršálek, původně poskytující na osudné odpoledne Zenkrovi časové alibi. Vysvětlil nám, že svou někdejší lži chtěl krýt vlastní, teď už promlčený delikt. Z hlediska toho, co bylo ve hře, šlo o pitominu!“ udělá Markovič i po letech gesto nechápající rezignace.

Bylo 12. listopadu 1980.

Kriminálka znovu zadržela Františka Zenkra.

„Uvědomoval jsem si, kolik operativců a vyšetřovatelů se už přede mnou na Zenkrovi vystřídalo. Stejně tak jsem si uvědomoval, že zpackaná rekonstrukce v roce 1974 umožňující zpátečku s doznáním znamenala pro Zenkra obrovskou školu,“ krčí rameny plukovník Markovič.

„Byl jsem s operativci domluven, že nebudou dávat zadrženému Zenkrovi cestou k nám žádné otázky. Že všechno necháme až na samotný výslech. Chtěli jsme ho povarit ve vlastní šťávě. Sám jsem byl překvapený, jak to vyšlo.

Zenker začal na moje otázky zešíroka... Ale pak najednou praskl! Nechal klíčkování a spontánně začal vypovídat přímo k věci! Myslím, že byl v tu chvíli skoro rád, že o tom může mluvit. Pochopil jsem, že tlak vzpomínek musel být pro jeho psychiku v uplynulých dvanácti letech velmi silný.“

Osudného 8. července 1968 zatoužil František Zenker vyzkoušet nelegálně získanou pistolí ČZ vzor 50, kterou pár dní před tím koupil. Sotva přišel z práce, pomazlil se se psem, vzal zbraň a vyrazil do Prokopského údolí.

Už se nemohl dočkat! Poblíž naučné stezky kolem lesíku Punčocha si vybral „vhodné“ místo ke střelbě, což znamenalo turistickou značku na kmeni borovice. Vzdálenost střelce a cíle byla zhruba do patnácti metrů.

Jenomže František Zenker si neuvědomil, že míří ve směru pěší cesty – a co především – jak je zdejší terén ve své členitosti vlnitý. Prakticky ve stejném okamžiku, kdy měl prst na spoušti, se nad akátovým keřem ve směru střelby nečekaně objevila lidská hlava.

Jsou chvíle, které rozhodují prakticky o všem.

Okamžik mezi pohodou prázdninového koupání, nebo prostřeleným mozkiem.

Vteřina mezi životem a smrtí.

Bohužel, ukazováček střelcovy levé ruky už byl v pohybu...

Jana Unčovská vstoupila do dráhy letícímu projektilu.

„Už během výstřelu jsem poznal, kdo dívka je. A taky jsem viděl, jak se jí na hlavě, na pravém spánku, udělal červený flek. Z obavy, že by mě mohla Unčovská prozradit, jsem vystřelil znovu, což bylo asi ze vzdálenosti deseti metrů. Střela ji zasáhla, když zhroucená klesala k zemi.

Rychle jsem k ní šel. Ale najednou se přede mnou objevila ještě jedna holka! Kamenovová! Oba jsme strnuli a koukali na sebe... Překvapení bylo vzájemné, z jejího šokovaného obličeje jsem pochopil, že i ona mě poznala. Že pokud nevystřelím, tak uteče a udá mě. Tak jsem zamířil i na ni.

Žádné dlouhé přemýšlení to nebylo, myslím, že vše se odehrálo v průběhu pár vteřin. Prakticky jsem jednal spontánně. Zasáhl jsem ji někam do prsou. Padla na zem jenom kousek od těla Unčovské.

Ještě za chůze jsem na Kamenovovou znovu vystřelil. Když jsem stál nad nimi, vypálil jsem ještě dvakrát, na každou jednu ránu. Už se vůbec nehýbaly, měl jsem v úmyslu ukončit jejich eventuální trápení. A taky jsem chtěl mít jistotu, že opravdu zemřely. Ještě jsem každou popleskal několikrát rukou po tváři, ale nejevily nejmenší známky života.“

Nová rekonstrukce činu v Prokopském údolí už proběhla z hlediska kriminalistů příznivě.

„Zenker neobrátil a vše vylíčil pravdivě. Přestože místo činu se za dvanáct let změnilo, určil jeho polohu s odchylkou pouhého metru. Stejně tak přesně ukázal místo nálezu obou zavražděných... O jeho duševním vypětí svědčila situace, kdy měl na figurantkách předvést polohu mrtvých dívek po střelbě. Už se nedokázal udržet ve stoje, musel si sednout na bobek... Obličej si přikryl oběma rukama a zoufale se rozbřečel,“ ukazuje plukovník Markovič fotografickou dokumentaci.

„Se soudním lékařem profesorem Tesařem jsme také v Prokopském údolí udělali vyšetřovací pokus za pomoci figurín a špejlí, kterými jsme vyznačovali střelné kanály, resp. dučeje po zásahu projektily z pistole. Chtěli jsme tím dokázat, že Zenkrův popis směru prvních výstřelů – tedy čelem k Prokopskému údolí – odpovídá utrpeným zraněním, stejně jako že některé další střely zasáhly těla rotující kolem vlastní osy.“

V průběhu přípravného řízení vypovídal Zenker ještě několikrát, aniž by došlo k podstatné změně. Určité nejasnosti byly jen s tím, jestli odnesl tranzistorový radiopřijímač z místa činu, nebo ho hodil dolů k mrtvolám. Pak se taky nemohl rozpomenout, jestli některá z dívek nesla umělohmotnou tašku.

„Dál vypovídal různě o tom, jak pistoli nabyl, stejně jako měl několik verzí místa, kde ji po činu ukrýval – v kamenné zdi nedaleko bydliště, popřípadě ve skalní rozsedlině u tunelu železniční dráhy,

odkud ji měl časem někdo neznámý odcizit. Což z hlediska samotného děje činu byly jen podružnosti,“ shrnuje přípravné řízení Markovič a přidává poznatek, který dosud nikde nebyl publikován:

„Osobně jsem přesvědčen, že Zenker dostal pistoli, později vražednou zbraň, od jednoho vysokého důstojníka z kriminální služby, možná taky že mu ji v nestřežené chvíli ukradl. Jak je to možné? Dotyčný důstojník bydlel v domku nedaleko Prokopského údolí a Zenker mu chodil za pár korun pečovat o zahradu. Možností, jak se dostat ke zbrani, měl tedy dost.

A proč Zenker nikdy neřekl o pistoli pravdu? Věděl, že pro něho bude lepší mlčet. Vždyť operativci měli – i co se života vězňů v kriminálech týká – velkou moc, velké možnosti. Kdyby Zenker mluvil pravdu, nemusel by taky vazbu nebo výkon trestu přežít,“ shrnuje Markovič.

Teprve během líčení před Městským soudem v Praze vzal Zenker své doznání ke dvojnásobné vraždě zpět.

„Jsem nevinný! Lidi z kriminálky mě fackovali a mlátili obuškem. Proto jsem se přiznal!“

Muži v talárech ovšem jeho slovům neuvěřili.

Zenkrovo časové alibi sice považovali jen za zpochybnělé, nikoli vyvrácené, zato obžalovanému přitížily výpovědi obou svědků, kterým se v minulosti přiznal. A důležitá byla taky série výpovědí před vyšetřovatelem Markovičem, vždy v přítomnosti obhájce, kdy Zenker stejně jako při rekonstrukci uvedl detaily, které mohl znát jen pachatel.

Městský soud v Praze pod vedením JUDr. Miloslava Topinky uznal 16. července 1981 Františka Zenkra ve smyslu obžaloby vinným z dvojnásobné vraždy, přihlédl k jeho nízkému věku v době spáchání činu – dospělému pachateli by jistě hrozil trest smrti – a odsoudil ho k patnácti letům odnětí svobody.

Což bylo maximum podle trestního zákona v roce 1968, kdy Zenker zločin spáchal. Mezitím sice proběhla úprava, která zdvihla

hranici mezi vězením a šibenicí na pětadvacet let odnětí svobody, to ale Zenkra – zdánlivě – nemuselo mrzet.

Jenomže...

Po skončení přelíčení poděkoval Boris Kamenov, Jarmilin otec, čerstvě povýšenému majoru Markovičovi, že případ dobře vyšetřil a dotáhl úspěšně do konce.

Zároveň ale nevraživě podotkl – kdo by se tátovi zastřelené dcery divil? –, že soud byl špatný.

Markovič namítl, že podle zákona nemůže být trest pro Zenkra vyšší než patnáct let vězení.

„To je málo za takový zločin,“ trval na svém Kamenov. „Trest musí být jiný.“

JINÝ TREST.

To nebyla jen zoufalá slova nešťastného otce, ale taky muže, který umí zvážit své možnosti.

Vždyť Kamenov pracoval krátce po skončení druhé světové války v repatriačních komisích na Slovensku, kde se spřátelil s Gustávem Husákem. A ten, jak známo, vystřídal na sklonku šedesátých let Alexandra Dubčeka v čele komunistické strany, aby se v průběhu dalšího dvacetiletí stal synonymem hanebnosti normalizace.

Postěžoval si Boris Kamenov nejen před vyšetřovatelem, ale taky prvnímu muži ve státu?

„Každopádně se začaly dít věci!“ tváří se Markovič významně. „Městský prokurátor se odvolal proti verdiktu, byť odpovídal jeho původnímu návrhu...“

Věc tak znovu projednával Nejvyšší soud České socialistické republiky pod předsednictvím JUDr. Vojtěcha Görnera, který 22. října 1981 pravomocně odsoudil – ve smyslu nového zákona – Františka Zenkra k pětadvaceti letům vězení.

Je sobota 8. července 2006. Ve Wimbledonu se chystá finále ženské dvouhry. Večer zase nastoupí domácí němečtí fotbalisté, aby

se utkali s portugalským soupeřem o bronzovou medaili z mistrovství světa.

Je horko jako tenkrát... S plukovníkem Markovičem kráčíme jionickou ulicí Mezi Lány, na hodinu přesně po 38 letech od smrti Jany Unčovské a Jarmily Kamenovové.

Volíme cestu v jejich stopách. Kulisa se prakticky nezměnila, místo dívčího chichotání se ale v teplém vzduchu vznáší důstojný dialog dvou postarších pánů.

„Snad tu mají hospodu, proboha...“

„Někde se potom stavíme. Jinak leknu žízni.“

Krátké intermezzo na hřbitově. Postojíme u hrobu Jarmily Kamenovové, naší pozornosti neunikne ani místo posledního odpočinku Josefa Hettnera, místního holiče, jehož pohřeb tehdejší události poněkud zvláště rámoval.

„Já tu tenkrát byla,“ vypráví si s námi čiperná paní, které by málokdo hádal sedmdesátku. „Viděli jsme přes zeď, jak jdou holky kolem.“

Ano, to už víme z protokolů. Jarmilu s Janou upoutaly nakrátko tóny smuteční hudby, ale muzika jejich mladých srdcí zněla určitě jiným rytmem. Krátce, míjivě se potkaly se Smrtí – zanedlouho už to mělo být doopravdy...

„Na to naše koupaliště ráda vzpomínám,“ říká paní. „Ráchali jsme se ve vodě, nad náma skály, člověk si připadal jako někde v Jugoslávii... No a ty dvě chuděrky si šly užít vody, prázdnin, vlastně svého mládí. Vidíte – a život je někdy taková potvora, že to zaonačí úplně jinak. Dvojnásobná vražda! Koho by napadlo, že v naší vesnici se něco takovýho stane!“

Dojdeme s Jiřím Markovičem až na přibližné místo střelby. Právě tady začala několikanásobná lidská tragédie. Pro pozůstalé oběti neskončila nikdy. A pro vraha?

„Zenker litoval svého činu a podle mě nic nepředstíral. Přešel na víru, v čemž mu vězeňské poměry po sametové revoluci samozřejmě

nijak nebránily. Slyšel jsem, že na prsou nosil velký kříž,“ poznamenává vyšetřovatel.

Když byl po listopadu 1989 povolen přístup do vězení kněžím, přijal František Zenker pod vlivem jednoho z nich – konkrétně československého husitského faráře – křest.

Jak poznamenal všetečný tisk, farářka stejné církve v Praze 5 Petra Šáchová, k níž Zenker spadal svým občanským bydlištěm, měla možnost poznat vězně během poněkud kuriózní vycházky: „Pan Zenker dostal za dobré chování krátkodobé přerušování trestu. Musím říci, že když mě pozval na výlet do Prokopského údolí, nedokázala jsem se ubránit nejrůznějším myšlenkám.“

Podmínečné Zenkrovo propuštění nese datum 7. září 2000. Od seděl si tedy – bez dvou měsíců – dvacet let. Jinými počty řečeno, soud mu prominul rovných 1527 dní výkonu trestu.

Co by na to řekly Jarmila s Janou?

Dvě mladé holky, které měly všechno před sebou?

To už se od nich nikdy nedozvíme.

Staly se součástí české kriminální historie a to je – stejně jako předčasný hrob – jen prachbídna výsada.

Školačky Jana a Jarmila už na koupaliště nedošly... Záhada Prokopského údolí trvala dvanáct dlouhých let.

Pachateli Zenkrovi se před hlavní pistole nečekaně objevila postava: „Už během výstřelu jsem poznal, kdo dívka je. A taky jsem viděl, jak se jí na hlavě, na pravém spánku, udělal červený flek,“ vypověděl během rekonstrukce.

Vyšetřovatel Markovič s odstupem bezmála čtyř desítek let na místě tragédie z roku 1968: „Během rekonstrukce se obviněný Zenker rozplakal. Určitě nic nehrál.“

„U zdi jinonického hřbitova viděli lidé třináctiletou Jarmilu naposledy živou,“ vzpomíná Markovič. A právě tady je dívka také pochována...

II. VRAŽDA PRO JEDENÁCT KORUN

Vrzly dveře pokoje. Zvuk, jehož se této noci naučila bát, opět signalizoval nebezpečí.

„Tak co? Už jsi dostala rozum, ty mrcho?“

Žena, která se kvůli neléčené rakovině prsu obávala, že její dny jsou sečteny, náhle pochopila, že konec života může přijít mnohem rychleji a neočekávaněji.

„Tak tobě to nestačilo!“

Mlaskavý dusot facek a ran pěští se rozléhal celou ložnici.

On mě snad chce umlátit!

Bezmocně seděla a zase padala na postel, krvácela z nosu, uší i úst. Prakticky neviděla, vnímala jen údery.

Muž, který si udělal z jejího obličejte terč pro svoje pěsti, byl v zabijáckém rauši.

„Tu máš! Tu máš! Tu máš!“

„Jaké byly moje začátky u policie?“ zopakuje otázku Jiří Markovič a vzápětí se začne smát: „Přinejmenším zvláštní!“

To bylo tak: mladík Jirka pracoval jako strojní zámečnick v dílně Rudných dolů ve Zlatých Horách na Jesenicku. K tomu, aby vstoupil do řad Veřejné bezpečnosti, ho přemluvili přátelé jeho táty, který v té době pracoval jako náčelník pohraničního oddělení v Petrovích ve Slezsku.

„K nám do Petrovic jezdilo za tátou pár takzvaných náborářů VB, hrávali spolu kulečnick. Často jsem si dal s nimi partičku, přesně řečeno, rád jsem je porážel. Jednou se stalo, že táta neměl čas,

a tak jsme hráli sami. Během několika partií mě přemluvili, abych si podal žádost o přijetí k VB.

Když se můj táta dozvěděl, jaké plány mi vzklíčily v hlavě, vzal mě za rameno a odvedl před zrcadlo.

Pořádně se na sebe podívej a řekni mi, co chceš u Bezpečnosti dělat?

Musím podotknout, že jsem nikdy nevynikal výškou postavy a vážil jsem asi šedesát kilo. Naopak táta měl tak o dvacet centimetrů výšky víc a byl to ramenatý chlap.

No tak mi řekni, co tam budeš s touhle figurou dělat!

Otázka s vykřičníkem na konci zněla příhodně...

Nicméně asi o tři měsíce později, psal se rok 1964, jsem už měl na sobě modrou uniformu. Nastoupil jsem v Ostravě jako výkoný příslušník VB v hodnosti strážmistra – to proto, že jsem měl za sebou maturitu.

Nejspíš mi pomohla protekce, a tak jsem se dostal na obvodní oddělení pátého typu do Zlatých Hor. Neuměl jsem v té době psát na stroji, natož abych měl nějaký přehled o práci vyhledavatele, o znalosti předpisů nebo zákoníků ani nemluvě. Bydlel jsem v bývalé advokátské vile – tam ostatně celé oddělení sídlilo – nicméně v pokojíku, který nejspíš patřival služce. Stůl, jedna židle, postel a dvouvaříč, víc by se do skromného kamrlíku ani nevešlo.

V hodnosti strážmistra jsem tehdy bral 1350 korun měsíčně. Ze všeho nejdřív jsem se proto musel naučit na té elektrické dvouploštnice vařit, gáže by mně totiž na hospodské stravování nestačila. Poté, co jsem se postaral, abych hlady neumřel, jsem začal usilovně trénovat psaní na stroji.

Bylo mi jasné, že bez obstojně rychlého ťukání do klávesnic s únosnou minimalizací překlepů se v budoucnu neobejdu. Dále jsem šprtal základní předpisy, trestní zákon, trestní řád... To jsem prostě udělat musel, abych získal aspoň mlhavou představu o své práci – třeba až budu muset někoho poučit před zahájením výslechu...